

Διάγνωση ειδικού και μη ειδικού τύπου Μαθησιακών δυσκολιών

Ελπίδα Καρδαρά
Ψυχολόγος

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

- ▶ «Οι Μαθησιακές Δυσκολίες κατά τον Hammill, 1990, είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται:
- ▶ σε ανομοιογενή ομάδα διαταραχών.
- ▶ Εκδηλώνονται με σημαντικές δυσκολίες στην:

πρόσκτηση και χρήση ικανοτήτων ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, συλλογισμού ή μαθηματικών ικανοτήτων.

- ▶ Είναι εγγενείς.
- ▶ Αποδίδονται σε δυσλειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος.

Προβλήματα σε συμπεριφορές αυτοελέγχου, κοινωνικής αντίληψης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης μπορεί να συνυπάρχουν με τις Μαθησιακές Δυσκολίες, αλλά δε συνιστούν από μόνα τους Μαθησιακές Δυσκολίες. Αν και οι Μαθησιακές Δυσκολίες μπορεί να εμφανίζονται μαζί με άλλες καταστάσεις μειονεξίας (π.χ. αισθητηριακή βλάβη, νοητική καθυστέρηση, σοβαρή συναισθηματική διαταραχή) ή με εξωτερικές επιδράσεις, όπως οι πολιτισμικές διαφορές, η ανεπαρκής ή ακατάλληλη διδασκαλία, δεν είναι το άμεσο αποτέλεσμα αυτών των καταστάσεων ή επιδράσεων».

ΔΙΑΔΕΔΟΜΕΝΟΙ ΜΥΘΟΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

- ▶ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες δεν αποτελούν πραγματική ειδική εκπαιδευτική ανάγκη.
- ▶ Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες έχουν χαμηλή νοημοσύνη.
- ▶ **Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες δε μπορούν να μάθουν.**
- ▶ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες είναι αποτέλεσμα ανεπαρκούς διδασκαλίας.
- ▶ Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες αντιμετωπίζουν πρόβλημα μόνο στα μαθήματα του σχολείου.
- ▶ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες ξεπερνιούνται με τον καιρό.
- ▶ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες θεραπεύονται.

ΠΙΘΑΝΑ ΑΙΤΙΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

A) ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

- ▶ Δυσλειτουργία στο Περιφερειακό ή στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ)
- ▶ Ήπιες εξελικτικές βλάβες του εγκεφάλου
- ▶ Νευρολογικές διαταραχές
- ▶ Διαταραχές που ξεκινάνε πριν από τη γέννηση

B) ΓΕΝΕΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

- ▶ Ο Γενετικός – γονιδιακός παράγοντας παίζει ρόλο στην κληρονομικότητα.

Γ) ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

- ▶ Τραυματικές εμπειρίες κατά την πρώτη παιδική ηλικία
- ▶ Κάθε είδους πίεση των γονέων
- ▶ Ανεπαρκής διδασκαλία
- ▶ Ψυχοσυναισθηματικά προβλήματα
- ▶ Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες
- ▶ Χρήση αλκοόλ, τσιγάρων ή ναρκωτικών κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης

ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Νευροψυχολογικές - αναπτυξιακές Δυσκολίες μάθησης

Βιογενετικές
Ανιάλτρευτικοκτινητικές
Οπτικής Ανάπτυξης
Ακουστικής Ανάπτυξης

Μνήμης
Προσοχής

Δυσκολίες Ακαδημαϊκής Επίδοσης

Ανάγνωση   Γραφή   Ορθογραφία   Μάθηση   Γνωστικές
Λειτουργίες

Κοινωνικές Δυσκολίες

Χαμηλή
Αυτοεκτίμηση

Αντιδραστική
Συμπεριφορά

Έλλειψη
κινήτρων &
ενδιαφέροντος

Εικόνα 1. Πηγή: Τομαράς Ν. (2008) *Μαθησιακές Δυσκολίες. Ισότιμες ευκαιρίες στην εκπαίδευση*.
Αθήνα: Πατάκης

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

Σύμφωνα με το Ν.3699/2008, άρθ. 3 παρ. 4 μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται όσοι παρουσιάζουν:

- νοητική αναπηρία,
- αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση),
- αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες,
- χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα,
- διαταραχές ομιλίας-λόγου,
- ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία
- σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα,
- διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (φάσμα αυτισμού),
- ψυχικές διαταραχές και
- πολλαπλές αναπηρίες.

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ:

- ▶ Οι μαθησιακές δυσκολίες εμφανίζονται συχνότερα στα αγόρια απ' ότι στα κορίτσια και μάλιστα σε αναλογία 4:1 ή 6:1.
- ▶ Οι διαφορές αυτές αποδίδονται συνήθως σε κοινωνικούς παράγοντες ή στη μεγαλύτερη προδιάθεση των αγοριών σε ήπια νευρολογικά προβλήματα (Κολιάδης & Πολυχρονοπούλου, 1991).
- ▶ Οι έρευνες της Srobel οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η πλειονότητα των ατόμων με Μαθησιακές Δυσκολίες ανήκουν στο πάνω μέρος της κλίμακας νοημοσύνης (Κυπριωτάκης, 1989).

Έρευνα ΚΕΔΔΥ του νομού Αχαΐας

ΕΤΟΣ	ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ
2003-04	98	574	259	931
2004-05	83	253	299	635
2005-06	80	335	308	723
2006-07	88	357	345	790
2007-08	178	461	466	1105
2008-09	184	574	542	1300
2009-10	252	715	668	1634
2010-11	251	693	721	1665
ΣΥΝΟΛΟ 2003-11	1224	3961	3608	8783

Στατιστικά στοιχεία Μαθησιακών Δυσκολιών στο νομό Αχαΐας 2003-2011

Πηγή: Κέντρο Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕΔΔΥ) Αχαΐας.

Κατηγορίες - Μαθησιακές Δυσκολίες σύμφωνα

με τα κριτήρια του - **ICD-10**

(διαγνωστικό εγχειρίδιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας)

- ⌘ Ειδική Διαταραχή Ανάγνωσης (*δυσλεξία*)
- ⌘ Ειδική Διαταραχή Ορθογραφίας
- ⌘ Ειδική Διαταραχή Αριθμητικών Ικανοτήτων
- ⌘ Μικτή Διαταραχή Σχολικών Ικανοτήτων

Κατηγορίες - Μαθησιακές Δυσκολίες σύμφωνα με τα κριτήρια του - **DSM-IV**

(διαγνωστικό εγχειρίδιο της Αμερικάνικης Ψυχιατρικής Εταιρείας)

- ⌘ Διαταραχή ανάγνωσης (δυσλεξία)
- ⌘ Διαταραχή μαθηματικών
- ⌘ Διαταραχή γραπτής έκφρασης
- ⌘ ΜΔ μη προσδιοριζόμενη αλλιώς

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ:

- ▶ Α. Η επίδοση στην ανάγνωση, μετρούμενη με ατομικά χορηγούμενες σταθμισμένες δοκιμασίες της ακρίβειας ή της κατανόησης της ανάγνωσης, είναι σημαντικά κατώτερη από το αναμενόμενο, δεδομένων της χρονολογικής ηλικίας του ατόμου, της μετρηθείσας νοημοσύνης και της εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στην ηλικία.
- ▶ Β. Η διαταραχή στο κριτήριο Α παρεμποδίζει σημαντικά τη σχολική επίδοση ή δραστηριότητες της καθημερινής που απαιτούν αναγνωστικές δεξιότητες.
- ▶ Γ. Αν υπάρχει αισθητηριακό ελάττωμα, οι αναγνωστικές δυσκολίες είναι μεγαλύτερες από αυτές που συνήθως το συνοδεύουν.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

- ▶ Α. Η μαθηματική ικανότητα, μετρούμενη με ατομικά χορηγούμενες σταθμισμένες δοκιμασίες, είναι σημαντικά κατώτερη από το αναμενόμενο, δεδομένων της χρονολογικής ηλικίας του ατόμου, της μετρηθείσας νοημοσύνης και της εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στην ηλικία.
- ▶ Β. Η διαταραχή στο κριτήριο Α παρεμποδίζει σημαντικά τη σχολική επίδοση ή δραστηριότητες της καθημερινής που απαιτούν μαθηματική ικανότητα.
- ▶ Γ. Αν υπάρχει αισθητηριακό ελάττωμα, οι δυσκολίες στη μαθηματική ικανότητα είναι μεγαλύτερες από αυτές που συνήθως το συνοδεύουν.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

- ▶ Α. Οι δεξιότητες της γραφής, μετρούμενες με ατομικά χορηγούμενες σταθμισμένες δοκιμασίες (ή με λειτουργικές εκτιμήσεις των δεξιοτήτων της γραφής), είναι σημαντικά κατώτερες από το αναμενόμενο, δεδομένων της χρονολογικής ηλικίας του ατόμου, της μετρηθείσας νοημοσύνης και της εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στην ηλικία.
- ▶ Β. Η διαταραχή στο κριτήριο Α παρεμποδίζει σημαντικά τη σχολική επίδοση ή δραστηριότητες της καθημερινής που απαιτούν σύνθεση γραπτών κειμένων.
- ▶ Γ. Αν υπάρχει αισθητηριακό ελάττωμα, οι δυσκολίες στις δεξιότητες της γραφής είναι μεγαλύτερες από αυτές που συνήθως το συνοδεύουν.

ΜΔ ΜΗ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΜΕΝΗ ΑΛΛΙΩΣ

- ▶ Αυτή η κατηγορία αφορά σε διαταραχές μάθησης, οι οποίες δεν πληρούν τα κριτήρια κάποιας Ειδικής Μαθησιακής Διαταραχής. Η κατηγορία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει προβλήματα και στις τρεις περιοχές (ανάγνωση, μαθηματικά, γραπτή έκφραση), τα οποία από κοινού παρεμποδίζουν σημαντικά τη σχολική επίδοση, **ακόμη κι αν η απόδοση σε δοκιμασίες που μετρούν τη καθεμία ατομική δεξιότητα, δεν είναι σημαντικά κατώτερη από το αναμενόμενο, δεδομένων της χρονολογικής ηλικίας του ατόμου, της μετρηθείσας νοημοσύνης και της εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στην ηλικία.**

ΕΙΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

- ▶ Δυσλεξία
- ▶ Δυσγραφία
- ▶ Δυσαριθμησία
- ▶ Δυσαναγνωσία
- ▶ Δυσορθογραφία

ΔΥΣΛΕΞΙΑ

- ▶ Μορφή μαθησιακής δυσκολίας, κατά την οποία το άτομο, μικρής ή μεγάλης ηλικίας, παρουσιάζει δυσκολίες στην ανάλυση των λέξεων σε ακουστικές μονάδες συλλαβικής βάσης και στη σύνθεση συλλαβικών ακουστικών μονάδων σε λεκτικά σύνολα με σημασιολογικό περιεχόμενο. Παρατηρείται σε όλους τους πολιτισμούς που έχουν γραπτή γλώσσα και δεν έχει σχέση με τη νοητική καθυστέρηση, λόγω του ότι τα άτομα αυτά είναι πιο δημιουργικά με κυρίαρχη την δεξιά πλευρά του εγκεφάλου.

ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ

- ▶ Δυσκολία στην αυτόματη ανάκληση στη μνήμη και στον έλεγχο των συνεχόμενων μυϊκών κινήσεων που χρειάζονται στη γραφή γραμμάτων ή αριθμών. Η δυσκολία δηλαδή της γραφής, εμφανίζεται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους: Μεγάλα γράμματα, δυσκολία ακολουθίας των γραμμών του τετραδίου, αντιστροφές γραμμάτων, φτωχό επίπεδο ζωγραφικής, δυσκολία συντονισμού κινήσεων-αδεξιότητα, κακή στάση σώματος κατά τη γραφή (σκύψιμο), κακή ποιότητα γραμμάτων κλπ.

ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ

- ▶ Το DSM-V χρησιμοποιεί τον όρο Ειδική Μαθησιακή Διαταραχή με ελλείμματα στα Μαθηματικά. Επιπρόσθετα, προτείνει τον εντοπισμό συγκεκριμένων δυσκολιών στα Μαθηματικά όπως: επίγνωση του αριθμού, ανάκληση αριθμητικών γεγονότων, εκτέλεση αριθμητικών υπολογισμών με ακρίβεια και ευχέρεια, ικανότητα μαθηματικών συλλογισμών με ακρίβεια και προϋποθέτει την διερεύνηση πολλαπλών γνωστικών δεξιοτήτων προκειμένου να διαγνωστεί τελικά ένας μαθητής με Ειδική Μαθησιακή Διαταραχή στα Μαθηματικά (APA, 2013).

ΔΥΣΑΝΑΓΝΩΣΙΑ

- ▶ Εστιάζει τη μελέτη της στην περιοχή της αναγνωστικής ικανότητας κατά την οποία το άτομο δεν αποδίδει το αναμενόμενο όριο που αντιστοιχεί στην ηλικία του.

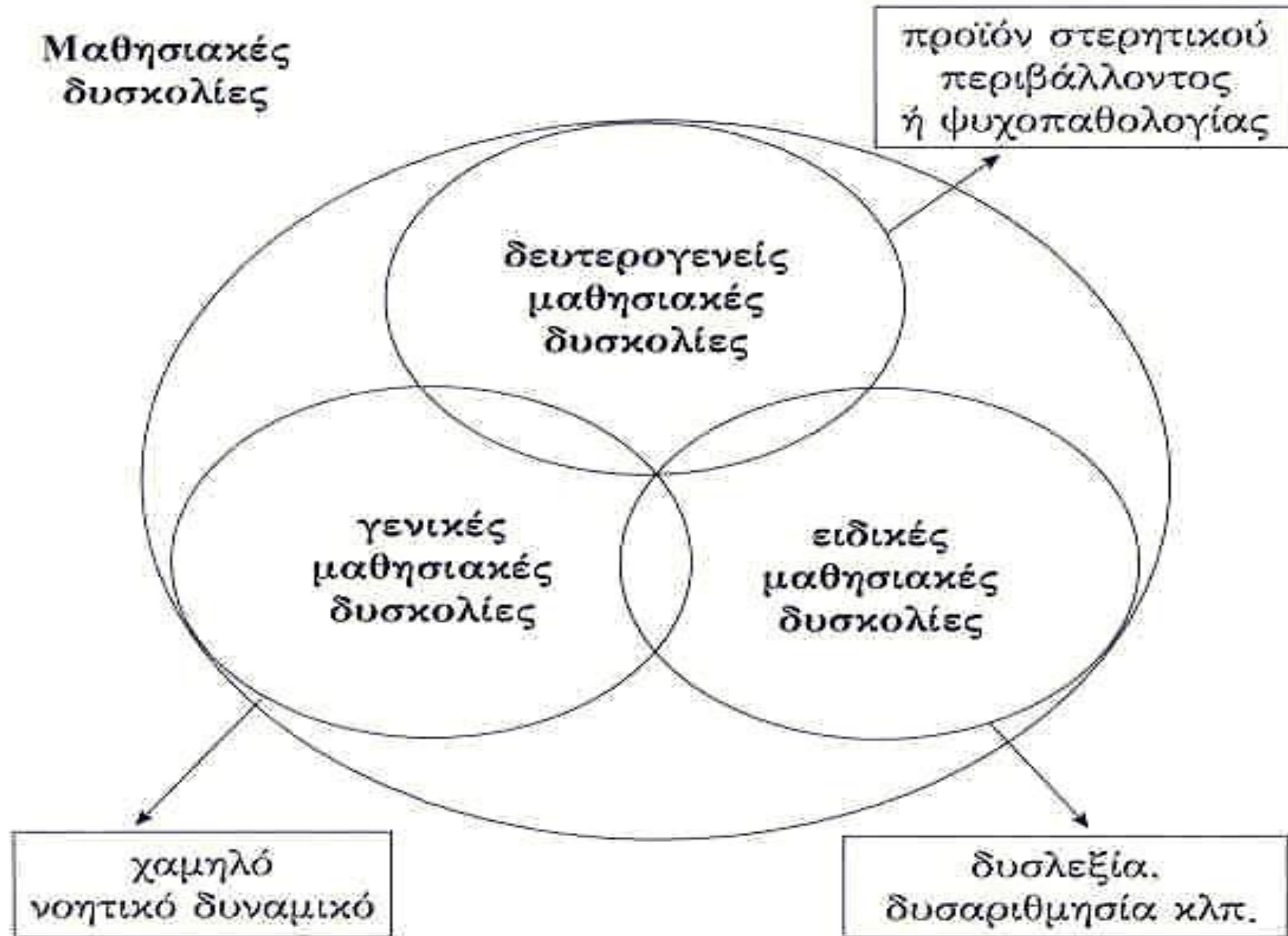
ΔΥΣΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

- ▶ Αποτελεί ειδική διαταραχή της μάθησης της ορθογραφίας και των κανόνων που τη διέπουν.
- ▶ Πολύ συχνά συνυπάρχει με την δυσλεξία αλλά μπορεί να υπάρχει και μόνη της. Το φαινόμενο της δυσορθογραφίας σχετίζεται με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το άτομο στη διαδικασία της γραφής, τόσο σε επίπεδο λέξης, όσο και σε επίπεδο σύνταξης, πρότασης και παραγράφου.

ΜΗ ΕΙΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

- ▶ Οι γενικές μαθησιακές δυσκολίες που οφείλονται σε χαμηλό νοητικό δυναμικό
- ▶ Οι δευτερογενείς μαθησιακές δυσκολίες λόγω στερητικού οικογενειακού και ευρύτερου περιβάλλοντος
- ▶ Οι μαθησιακές δυσκολίες που δεν πληρούν επαρκώς τα κριτήρια ώστε να ανήκουν σε μία ειδικού τύπου μαθησιακή δυσκολία.

Μαθησιακές δυσκολίες

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ▶ Τομαράς Ν. (2008) *Μαθησιακές Δυσκολίες. Ισότιμες ευκαιρίες στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης
- ▶ Πόρποδας Κ. (1997), Δυσλεξία, Η ειδική διαταραχή στην μάθηση του γραπτού λόγου
- ▶ Δώρα Μαυρομάτη (Αθήνα 2004) Δυσλεξία Φύση του Προβλήματος και Αντιμετώπιση
- ▶ Hammil, D.D (1990) A brief history of learning disabilities
- ▶ Hatzichristou, C Hopf , D (1993) Students with learning disabilities
- ▶ Herbert, M (1992) Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής ηλικίας Αθήνα Ελληνικά Γράμματα

Διαδίκτυο:

- ▶ <http://codesfordoctors.gr/>